

*Upněte se srdcem k Hospodinu
a služte jenom jemu.
(1Samuelova 7,3)*

Nové Bratrské Listy

Z obsahu:

kázání - Na cestě kříže

kající žalm 102

Rosina Nitschmann - 300 let

půst trochu jinak

putování po stopách Moravských bratří

obsah

kázání	
Na cestě kříže (<i>O. Halama</i>)	3
biblické a teologické studie	
Žalm 102 (<i>P. Filipi</i>)	5
dějiny	
Rosina Nitschmann (<i>red</i>)	13
unitas fratrum	
Vyhořela misijní stanice (<i>red</i>)	16
UF a brexit (<i>red</i>)	17
Lékárna v Mbozi (<i>Unity Newsletter</i>)	18
Postní kalendář - Hamburk (<i>Gemeindebrief</i>)	18
Prohlášení proti pravicovému populismu (<i>EKP</i>)	20
naš seniorát	
Den misijní provincie (<i>P. a V. Hlaváčkovi</i>)	21
z církvi	
Putování po stopách Moravských bratrů (<i>K. Szczepaniková</i>)	22
Roztodivné podoby obnovy církve (<i>red</i>)	26
velikonoce - poezie	28

Nové Bratrské Listy

21. ročník (2019)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR
při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

mail redakce: halama@etf.cuni.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milé čtenářky a čtenáři,
vstupujeme do dalšího kalendářního roku a zatím to není nejlepší vstup. Zatímco píši tento úvodník, jsou ještě média plná šílenického vraždění na Novém Zélandě, u nás v Evropě řádily živly a začíná se ukazovat, že ani hospodářsky nám neporostou stromy do nebe.

K tomu poslednímu se váže symbolika a poselství postu, na něž je toto číslo zaměřeno. Mít dostatek může být i lépe si uvědomit, co opravdu potřebujeme. A možná si tak uvolnit ruce i pro pomoc druhým.

Inspirací pro nás mohou být i příběhy o obětavosti a službě našich předchůdců ve víře a postoje našich sester a bratrů k aktuálním problémům evropské společnosti.

To vše, společně se zprávami z našeho seniorátu i ze světové UF přinášíme na stránkách prvního letošního čísla NBL. Ať v něm najdete něco, so stojí za zamyšlení, i něco, co potěší.

Blíží se velikonoce, největší křesťanský svátek. A při všem smutném, zlém a tragickém, co se kolem nás může dít, víme, že je před námi „svátek vzkříšení těla“ (jak píše ve své písni M. Rejchrt). Zlo a bolest nám může na čas zaclonit výhled, ale nemůže to nijak zrušit ani zpochybnit.

Velikonoční radost a naději
Vám přeje

Jindřich Halama

**Děkujeme za podporu pro náš časopis.
Číslo účtu 2900700247/2010**

kázání

Na cestě kříže

Když se naplňovaly dny, kdy měl být vzat vzhůru, upjal svou mysl k cestě do Jeruzaléma a poslal před sebou posly. Vydali se na cestu a přišli do jedné samařské vesnice, aby pro něho vše připravili. Ale tam jej nepřijali, protože jeho tvář byla obrácena k Jeruzalému. Když to uviděli učedníci Jakub a Jan, řekli: „Pane, máme přivolat oheň z nebe, aby je zahubil, jako to učinil Eliáš?“ Obrátil se a pokáral je: „Nevíte, jakého jste ducha. Syn člověka nepřišel lidi zahubit, ale zachránit.“ A šli do jiné vesnice.

(Lk 9,51-56)

1. NAPLNĚNÍ DNŮ:

Známe obraz otce nebo matky, kteří vědí, že se naplnily jejich dny, tak svolají rodinu – je to literárně i filmově známá scéna a možná i zkušenost našeho života. V takové chvíli je třeba předat odkaz, vyslovit co je ještě třeba, zařídit potřebné, naplnily se jejich dny.

Může to tak ale být i u lidí, kteří nejsou staří a viditelně na konci svých dnů. Cítí, tuší, odhadují nebo je jim sděleno, že jejich čas je naplněn. Ale nemá být takový čas časem zápasu? Nemá být řečeno - ještě ne! Jsou svědectví o lidech, kteří navzdory pokročilé nemoci a prognóze lékařů „milý pane, milá paní, vaše dny jsou sečteny“ bojovali. A svůj boj vyhráli. Uzdravili se, nemoc ustoupila, zmizela, překonali krizi. Křesťanská víra je někdy chápána jako mocná zbraň, nebo lék, zdroj naděje proti takové nepřízní osudu.

Pán Ježíš je na vrcholu svých dnů, vše je ještě před ním. Známe rčení Kristova léta – to je člověk na vrcholu svých sil. Ale naplňování dnů, Ježíšových dnů, které máme před očima v tomto příběhu, znamená být vzat vzhůru, být oslaven. Naplnění dnů u evangelisty Marka je spjato s kázáním království Božího, pokáním a vírou (Mk 1,15). Zde je spjato s pohledem k Jeruzalému, s pohledem ke kříži. V plnosti času Ježíš přijímá cestu utrpení. A víme z dalších evangeliích příběhů, že Ježíšovi nejbližší takové směřování odmítali. Chtěli, aby Ježíš proti takové cestě bojoval a sami chtěli bojovat s ním.

Stručně lze říci, že Bible je svědectvím o Bohu a Nový zákon, evangelia, svědectvím o tom, že Boha poznáváme v tváři Kristově. A Kristova tvář je obrácena k Jeruzalému. Boha Bible, kterého poznáváme v tváři Kristově, nelze oddělit od cesty utrpení, ponížení, oběti a smrti. A tak Pán vysílá své posly.

2. POSLOVÉ V SAMARĚ:

Známe velká posláni a vysláni učedníků, tak jak je čteme na různých místech Nového zákona. Jděte, kažte, uzdravujte, křiste mrtvé, vyhánějte demony, křtěte. A dovedme to do naší současnosti. Zakládejte sbory, evangelizujte národy, stavějte kostely, budujte diakonická zařízení. To je úchvatné, jedinečné, obdivuhodné, úctyhodné posláni. Co na této cestě, na těch cestách, poslové Kristovi vykonali a konají dodnes.

Jaké je posláni, které mají před sebou poslové v tomto příběhu? Jděte do samaršské vesnice a připravte mi vše. Kralická Bible překládá „hospodu“. Tak co je tohle za posláni? To svede každý. Mistr se musí občerstit, odpočinout si, snad přespat. To se dá zařídit. To je opravdu jednoduché. Nesrovnatelné s tím velkým posláním.

Ale ukázalo se, že to snadné nebylo. Nepřijali ho, nešlo to. Zase už není pro Pána místo v hospodě? To už tu bylo. Ale to byla přece jiná situace.

Že se na cestě toho velkého posláni setkají poslové s odmítnutím a protiventstvím, to jim bylo sděleno, s tím počítali. To je jasné. Ale tady Mistr si chce jen odpočinout, nasytit se, přenocovat. A nejde to. To už je moc. „Oheň na ně, zahubit je“. Nedivme se těm učedníkům.

Co se to vlastně stalo? Když chce někdo přenocovat, zavolám a objednáám hotel. Vždycky se někde najde místo. Copak to bylo dříve jiné? Spíše ne. Ale my se dovidáme důvod. Nepřijali ho, „protože jeho tvář byla obrácena k Jeruzalému“. Pro utrpení, bolest, ponížení, smrt, není místo. Pro Boha, který jde cestou k Jeruzalému, není místo. Ani v hospodě. Takového Boha nikdo nechce.

Bohu dík, že už u nás snad jen okrajově zní to falešné evangelium prosperity, jak tomu bylo v 90. letech. Vzpomínáte? Máš problém? Ježíš to změní. Jsi nemocen? Ježíš tě uzdraví. Nedaří se ti a jsi chudý? Ježíš ti požeňná a budeš bohatý. Přijmi Ježíše a tvé byznys plány se naplní vrchovatě.

Čím to ten papež František dnes tak provokuje některé části kléru? Ukazuje na chudobu, bídu, bolest světa, zneužívání lidí, a blízkost Boha tomuto světu. A na druhé straně nestoudné bohatství, moc, a také pompéznost církve, která Boha Bible zraňuje a popírá. A to některým vadí. Ale Boží tvář a Kristova cesta je obrácena k Jeruzalému.

3. JAKÉHO JSTE DUCHA:

A takovou cestu, „cestu k Jeruzalému“ neprosadíš mocí. Nevymůžeš trestem, nenastolíš odplatu. Pokoru nenastolíš tvrdostí, soucit příkazem, obětavost násilím. Žádný „oheň na ně“. Bůh v Kristu nepřišel lidi zahubit ale zachránit.

Ježíš učedníky, teď už víme, že Jakuba a Jana, kárá (trestá, překládá Bible Kralická). Naléhavě jim domlouvá, připomíná (jak lze přeložit). Nevíte, jakého jste ducha! Má tvář je obrácena k Jeruzalému, na cestu služby a ponížení a vy byste chtěli přivolat Boha odplaty?

To není odsudek, jako ono „apage satanas“, ale připomenutí. Nespletli bychom se, kdybychom přidali otazník: „Nevíte, jakého jste ducha? Rozpomeňte se, kdo a jaký je Bůh. Vy mu patříte, jste lidé jeho Ducha.

Boha Bible nelze oddělit od cesty utrpení, ponížení, oběti a smrti. Slyšeli jsme na začátku. To je něco z tajemství Božího, které zůstává i pro dnešní dny.

Může se zdát, že mocný a všemohoucí Bůh, oslavený a kralující Kristus musí být přemožitelem vši slabosti, bolesti, utrpení, bídy. Bůh s tím vším musí skoncovat. Je přece Bůh. A protože tomu konec není, mnozí Boha odmítají, protože to vše bolestné a kruté a bídné a nespravedlivé je a zůstává a nemění se, protože takový je svět, tak Bůh není. Pro něho ani v hospodě není místo.

Bůh Bible, Otec Pána Ježíše Krista se ale právě zde dává poznat. Na cestě k Jeruzalému, na cestě ke kříži.

Jsmo v době postní. Ta není, nemá být, časem zvláštních asketických úkonů. Půst může znamenat opustit vše, co nám zastírá pohled k Bohu, který se zjevuje právě v bolesti, bídě a utrpení světa, i nás samotných, a přijmout to, co obrací i naši tvář k Jeruzalému.

Ondřej Halama

biblické a teologické studie

K postnímu období patří již po mnoho staletí v církvi takzvané kající žalmy. Je to sedm žalmů, jeden na každý postní týden. Jejich výklad sepsal a vydal již před více než dvaceti lety profesor Pavel Filipi (Kdo slyší můj nářek? MLÝN, 1997). Jeden z jeho výkladů jsme přinesli již před lety, dnes přinášíme výklad žalmu 102.

Žalm102

- (1) Modlitba pro poníženého, když je sklíčen
a vylévá před Hospodinem své lkání.*
- (2) Hospodine, vyslyš mou modlitbu,
kéž k tobě pronikne moje volání!*
- (3) Neukrývej přede mnou tvář v den soužení mého,
nakloň ke mně ucho, v den, kdy volám,
pospěš, odpověz mi!*

- (4) *Mé dny se v dým obracejí,
mé kosti jsou rozpálené jak ohniště.*
- (5) *Jak zlomená bylina schne moje srdce,
i svůj chléb jíst zapomínám;*
- (6) *od samého nařikání
jsem vyzáblý na kost.*
- (7) *Podobám se pelikánu v poušti,
jsem jak sova v rozvalinách,*
- (8) *probdím celé noci, jsem jak ptáče,
jež na střeše osamělo.*
- (9) *Celé dny mě moji nepřátelé tupí,
klnou mi a za potřeštěnce mě mají,*
- (10) *popel jím jak chleba,
nápoj slzami si ředím*
- (11) *pro tvůj hrozný hněv a pro tvé rozlícení;
tys mě vyzvedl a srazil.*
- (12) *Mé dny jsou jak stín, který se prodlužuje,
usychám jako bylina.*
- (13) *Ty však, Hospodine, ty zůstáváš věčně,
budeš připomínán ve všech pokoleních.*
- (14) *Ty povstaneš, slituješ se nad Sijónem,
je čas smilovat se nad ním, nastala ta chvíle!*
- (15) *Vždyť tvým služebníkům je v něm milý každý kámen
a nad jeho sutinami je přepadá lítost.*
- (16) *A budou se bát Hospodinova jména pronárody,
tvé slávy všichni králové země,*
- (17) *protože Hospodin vybuduje Sijón,
ukáže se ve své slávě*
- (18) *a k modlitbě bezmocných se skloní,
jejich modlitbami nepohrdne.*
- (19) *Pro budoucí pokolení je to psáno,
aby lid, jenž bude stvořen, chválil Hospodina,*
- (20) *že pohleděl ze svých svatých výšin,
že Hospodin shlédl z nebe na zem,*
- (21) *vyslyšel sténání vězňů,
osvobodil syny smrti,*
- (22) *aby na Sijónu vyprávěli o Hospodinově jménu,
aby v Jeruzalémě šířili jeho chválu,*
- (23) *až se tam shromáždí v jedno národy a království
a budou sloužit Hospodinu.*

- (24) *Na té cestě pokořil mou sílu
a moje dny zkrátil.*
- (25) *Pravím: Bože můj, uprostřed mých dnů mě odtud neber!
z pokolení do pokolení půjdou tvá léta.*
- (26) *Dávno jsi založil zemi,
i nebesa jsou dílo tvých rukou.*
- (27) *Ta zaniknou, a ty budeš trvat,
všechno zvětší jako roucho,
vyměníš je jako šat a vše se změní.*
- (28) *Ale ty jsi stále týž
a bez konce jsou tvoje léta.*
- (29) *Budou zde přebývat synové tvých služebníků,
jejich potomstvo bude před tebou stát pevně.*

Toto je nejdelší ze všech kajících žalmů. Proti ostatním má také některé zvláštnosti.

Modlitba

Už proto, že jako jediný v našem souboru je nadepsán jako *modlitba* (hebr. *tefillá*, v. 1). Za modlitbu, tj. druh řečového projevu, jehož adresátem je Bůh, je možno považovat všech 150 žalmů starozákonní sbírky. Nicméně jen v pěti případech (Ž 17, 86, 90, 102, 142) se toto slovo objevuje v nadpisku jako označení druhové, označení žánru.

O přesném významu tohoto hebrejského slova se jenom dohadujeme. Jde o jeden ze dvou desítek výrazů, kterých hebrejšтина užívá pro modlitební jednání. Většinou se má za pravděpodobné, že etymologický původ našeho termínu leží v oblasti soudního rozhodování: žádat rozsudek, totiž příznivý rozsudek, zasadit se o příznivé znamení (orakulum), přimět božstvo k odezvě. Tomu by v našem žalmu odpovídalo, že hned úvodem žalmista prosí, aby Hospodin jeho modlitbu *vyslyšel* (v. 2) a *odpověděl mu*, když k němu volá (v. 3). Ovšem takováto prosba se v žalmech vyskytuje častěji, a to i ve spojení s jinými výrazy pro modlitbu (srov. např. Ž 5,2: *přej sluchu mým slovům*).

O původu slova *tefillá*=modlitba existuje však ještě jiná domněnka, kterou s velkou přesvědčivostí zastává Jan Heller. Podle této hypotézy souvisí výraz *tefillá* se slovesem „padat“, jímž se původně označovalo něco konkrétního: postoj či gesto modlitby – padnout k zemi. Podobný významový vývoj pozorujeme u jednoho výrazu řeckého – *proskynésis* -, který původně znamenal tělesný úkon sklonění se, ale posléze se stal obecným označením pro modlitební zvývání. V tomto případě výraz pro modlitbu zachovává, ano podtrhuje rozdíl obou rovin, úrovní, který není modlitbou setřen. Modlitba není obchodní jednání dvou partnerů, není to ani dialog dvou rovnocenných účastníků. V modlitbě Bůh zůstává Bohem a člověk člověkem.

K modlitbě se „skláníme“ anebo „poklekáme“, v každém případě zůstáváme „při zemi“ (*humus*), v pokornosti (*humilitas*). Jak nízko při zemi byl náš žalmista, jak blízko měl k „humusu“ a prachu země, ještě uvidíme.

Pro poníženého

Motiv poníženosti je ostatně v nadpisku našeho žalmu (v. 1) zmíněn výslovněji. Ať už tato slova chápeme s většinou překladů jako označení původce (modlitba poníženého, když je sklíčen...) nebo s českým překladem ekumenickým jako označení účelu (*modlitba pro poníženého...*), v každém případě udává nadpisek tóninu, v níž je celý žalm komponován.

Zde však musíme co nejhlasitěji upozornit: *Poníženost*, o kterou jde v tomto nadpisku, je něco zcela jiného než „pokornost“, o níž jsme mluvili v předchozí kapitole. Zatímco tam šlo o situaci, v níž se člověk pokorně před svým Bohem snižuje, sklání až k zemi, pokleká, zde jde o člověka, který byl na kolena sražen, na zem povalen, ponížen. Tito „ponížení“ (často o nich mluvíme s Kralickou biblí jako o „chudých“, což nedvojsmyslněji vyjadřuje nedobrovolnost jejich údělu) se vyskytují v žalmech – a v celé bibli – překvapivě často.

Odborníci popsali již mnoho papíru úvahami, co to vlastně bylo za lidi, tyto „chudí“ (hebrejsky *anávím*). Uvažovalo se o nějaké zvláštní, mimořádně zbožné skupině uvnitř izraelského lidu, o jakémsi nápravném hnutí. Uvažovalo se o izraelském proletariátu, o skutečně chudých, kteří se dostali pod kola tvrdých hospodářských poměrů. Uvažovalo se o „chudých v duchu“, vyznačujících se pasivní odevzdaností, kteří se vzdali práva na odpor. V žádném případě neuděláme chybu, když budeme předpokládat, že tímto slovem byli označováni lidé, kteří se stali obětí – ať poměrů hospodářských či válečných, ať zloby nepřátel a jejich proklínání, pomluv či pronásledování. Čím méně zastání a ochrany ve světě lidí měli, tím úpěnlivěji se dožadovali zastání a ochrany před soudem Hospodinovým. A té se jim též dostávalo. „Hospodin obhájí poníženého, ubožákům zjedná právo“, vyznává jeden z nich (Ž 140,13). Když už nemají ve světě žalobce, žalují na svůj úděl Hospodinu. Konečně i o „poníženém“ našeho žalmu je hned v nadpisku řečeno, že *vylévá před Hospodinem své lkání*. Odtud zvláštní ráz jejich zbožnosti, která dala vzniknout názoru, že šlo o jakési probuzenecké hnutí.

V tomto smyslu je možno říci, že být „ponížený“, „chudý“, je výrazem vnitřního, duchovního postoje, že je to „role“, kterou člověk přijme. Neplatí to ovšem tak, že by příčiny tohoto přijetí role byly jen a výlučně povahy duchovní. Co víme o „chudých“ v bibli, nám brání v přílišné spiritualizaci: Byli to opravdu namnoze lidé bez hospodářské, sociální, právní ochrany, vydědenci nejrůznějšího druhu, lidé na okraji nebo až za okrajem běžného života. Na druhé straně tyto situace samy o sobě nevedou k tomu, že člověk začne *vylévat před Hospodinem své lkání*. Může též upadnout do zoufalství, do bezmocného vzdoru, do snahy pomstít se za svůj nešťastný úděl těm, kdo mají úděl domněle šťastnější, může též propadnout fatalismu křivd, názoru

o neodvratnosti neštěstí a zlých věcí v životě a světě, ano může též, v krajním vypětí snahy o svou záchranu, vztáhnout ruku na vlastní život.

To všechno může. Ale když začne *vylévat před Hospodinem své lkání* v naději, že on k němu *nakloní své ucho* (v. 3), stal se „poníženým“, „chudým“ ve smyslu našeho žalmu, všech žalmů, celého Písma. A dostane se mu zastání. Vždyť jestliže už o Davidovi, jemuž je také náš žalm některými připisován, je řečeno, že když byl v ponížení a na útěku v jeskyni Adulam, „shromáždili se kolem něho všichni utlačovaní, všichni stíhaní věřitelem a všichni, jejichž život byl plný hořkosti“ a on se stal jejich zastáncem (1S 22,2), o Synu Davidovu, Ježíši Nazaretském se opakovaně dovídáme, že do jeho blízkosti přicházeli nejrůznější chudáci, duchovní i tělesní mrzáci a on je uzdravoval a sedal s nimi za jeden stůl.

Lkání

Jaké však je to konkrétní lkání, jež žalmista *vylévá před Hospodinem?*

Především si všimneme, že i tentokrát kající pěvec svou situaci vidí realisticky: jako situaci pod soudem a trestem, pod hněvem Hospodinovým: *Pro tvůj hrozný hněv a pro tvé rozlícení* (v. 11). Dává tomu výraz kajícími projevy: *Popel jím jako chleba, nápoj slzami si ředím* (v. 10). Zdá se přiměřenější chápat tyto obrazy ne jako výraz nechutenství, nýbrž jako projev pokání a lítosti. Slzy lítosti, jež padají do nápojů, jsou výmluvné dost. Popel, tato látka, jež zbude po likvidaci veškeré živé hmoty spálením (umělá hmota nezanechává popel), je snad ve všech kulturách symbolem zmaru, nemožnosti zanechat na dně svého života cosi zlatavě trpytivého, a tedy výrazem nejhlubšího pokání: Popeleční středou začíná předvelikonoční období kajícího.

Není řečeno, čím se žalmista provinil. Chybí i všechna označení pro „hřích“, jak jsme je poznali v jiných kajících žalmech.

O *nepřátelích* je tu sice také zmínka (v. 9), ale jakoby mimochodem, na okraji. Jejich nepřátelství má tentokrát projevy řečové: *tupí mě, klnou mi, a přísahají při mně* (takto výstižněji překládáme výraz *za pošetilce mě mají*, Kralická bible: proklínají mnou). Jde o to, že žalmistovi nepřátelé jmenují jeho jméno tehdy, když hodlají někoho proklít, tj. přát mu týž úděl, v jakém se ocitl nešťastný žalmista. Jako by říkali: Ať s tebou Hospodin naloží jako s tímto člověkem... (srov. Jr 29,22). Zlá moc zlé řeči, zlých slov má svou sílu a působí mnoho trápení. To platilo za časů žalmistových, ale platí to i dnes. Jenže my už to dnes tolik nevnímáme. A tupení, pomluvy, kletby pokládáme za málo významné: vždyť jsou to „jen slova“.

Vadnutí k smrti

Mnohem sytější a barvitější, a také podmanivější žalmista líčí svůj „nachýlený život“. V prvních dvanácti verších je nakupeno mnoho výrazů a obrazů, které vyvolávají představu pomíjení, chátrání, mizení života: *Mé dny se v dým obracejí* (v. 4), *jak zlomená bylina schne moje srdce* (v. 5), *mé dny jsou jako stín, který se prodlužuje, usychám jako bylina* (v. 12).

To všechno vypovídá jednoznačně, že žalmista se přiblížil na konec, na hranici života. Usychající bylina (nebo tráva) je jakoby standardním obrazem pomíjivosti lidského bytí (srov. Ž 105,15; Iz 40,6-7). Žalmista se ocitl na konci, snad dokonce předčasně, jak by naznačovala poznámka ve v. 25 (*uprostřed mých dnů mě odtud neber*), život mu vadne k smrti, kterou uspíšila snad nějaká horečnatá choroba (*mé kosti jsou rozpálené jako ohniště*, v. 4), smrti, která je již na prahu. A my si povšimneme, že ještě v té chvíli, jakoby z posledního dechu se žalmista modlí, volá k Hospodinu a čeká na jeho odpověď – musí to ovšem tentokrát být rychle (*pospěš!* v. 3), protože času je už nakrátko. Modlí se v *den soužení* (v. 3) a toto slovo má v tomto případě asi docela konkrétní význam, totiž „zúžení“, soutěska, kde není možno uhnout ani napravo ani nalevo (srov. Nu 22,26). Žalmistovi zbývá už jen málo, kruh se uzavírá, smyčka zadrhuje, závora klesá, dveře se zavírají. Už jen malý prostůrek, už jen málo dechu, už jen málo slov. Život se počítá již jen na týdny, možná na dny, možná na hodiny.

Kající modlitba chudého na konci života – to je to, co v tomto žalmu máme před sebou.

Příliš náhlý přechod

S tímto chmurným líčením ovšem co nejnápadněji kontrastuje žalmistovo vyznání v druhé části žalmu: *Ty však, Hospodine, ty zůstáváš věčně, budeš připomínán ve všech pokoleních* (v. 13) – a znovu v závěru: *Ty jsi stále týž a bez konce jsou tvoje léta* (v. 28). Osa žalmu je mezi veršem 12 a veršem 13: *Usychám jako bylina – Ty však zůstáváš věčně*.

Přechod mezi oběma polovinami žalmu je tak prudký, že někteří vykladači jsou přesvědčeni, že šlo původně o dva žalmy teprve dodatečně spojené v jeden celek. První žalm je prý individuální píseň, žalostný nárek poníženého umírajícího, druhý je píseň lidu v zajetí, hymnus na Hospodinovu velikost s prvky prorocké vize obnovy Sijónu. I kdyby tomu však tak bylo, stejně se musíme ptát, jaká logika vedla pozdější upravovatele, aby obě písně spojili v jedinou skladbu.

Snad právě v náhlosti tohoto přechodu je specifikum tohoto kajícího žalmu, v oné nápadné asymetrii obou polovin, v tom propojení toho, co se zdá být těžko sluchitelné. Na jedné straně: modlitba chudého, sevřeného, osamělého člověka, jehož dny již odkapávají z posledního – *jak pelikán v poušti, jak sova v rozvalinách* (v. 7), *jak ptáče, jež osamělo na střeše* (v. 8), přichází večer, *stín se prodlužuje* (v. 12), konec je blízko. Na druhé straně: hymnické vyznání, že budoucnost je Hospodinova, jehož léta jsou bez konce (v. 28). Všimáme si, mimochodem řečeno, že ve Starém zákoně se lidský život počítá na měrné jednotky „dnů“ (např. Ž 90,10), kdežto u Hospodina jsou měrnou jednotkou „léta“ - vidíme to jasně ve v. 25: *Uprostřed mých dnů mě odtud neber – z pokolení do pokolení půjdou tvá léta*.

Nuže, ještě jednou: Na jedné straně modlitba žalmisty, jenž dožívá své dny někde v samotě jak ptáče, kterému zničili hnízdo, na střeše světa – „ještě ne v nebi, ale už

také ne mezi lidmi na světě“ (Luther) – a na druhé straně vyznání téhož žalmisty, že budoucnost je Hospodinova, jehož jméno se nepřestane připomínat v bohoslužbě, že *on povstane a slituje se nad Sijónem* (v. 14), že *jeho jména se budou bát pronárody a jeho slávy všichni králové země* (v. 16), že *on se skloní k modlitbám bezmocných* (v. 18), že *shromáždí v jedno národy a království budou mu sloužit* (v. 23), ano že *on založil zemi a nebesa jsou dílem jeho rukou* (v. 26) a že *až i nebesa zaniknou a zvětší jako roucho, on bude trvat a vše se změní* (v. 27).

Náhle tato ohromná šíře pohledu u modlitebníka, který je v zúženosti, těsnotě, náhle nejširší možný horizont – od pokolení do pokolení, od založení země až po zánik nebes, horizont, přesahující celé dějiny – a to u modlitebníka, který svůj čas počítá už jen na dny a hodiny. Náhle strmě rozpjatý oblouk jistoty Boží věrnosti nad celým stvořením u modlitebníka, který je sám a opuštěn jak pelikán na poušti. Náhle strhující vize země, která se stane dějištěm Boží slávy, takže se králové shromáždí, aby vzdali Hospodinu poctu – u modlitebníka, který sám zakouší jen chřadnutí a vadnutí.

Paměť dobrou, víru živou

Jaký kontrast! Všechny rozpaky nad touto nápadnou asymetrií plynou z toho, že člověk bývá natolik zaujat sám sebou, až se mu ztrácí ten ohromný výhled na trvalost Božího díla od věku až na věky, na Hospodinovu nepomíjející věrnost a stálost. Dokážeme se tím těšit v chvílích tísně a sevření, ve chvílích posledních? Nebo se pošetile domýšlíme, že Boží dílo musí skončit s námi? Že když se naše dny nachylují, nachylují se i jeho léta?

Ten chudý, osamělý „vrabec na střeše“, který zpívá tento žalm, už nečeká na individuální útěchu. Jeho nadějí v této chvíli je, že se Hospodin slituje nad Sijónem a dokončí své slavné dílo, jež byl před věky započal. Že on bude připomínán v každém pokolení, synům a synům synů.

V tom je zvláštní poselství tohoto žalmu. Tvůj osobní osud je vetkán, vřazen, včleněn do Boží věrnosti nad celým stvořením, tvůj osobní příběh vložen do Božího příběhu. A za to se modli jeden každý, abys v hodině sevření, a třeba i v hodině poslední, nebyl zaujat sám sebou, zaměstnán svým vlastním chátráním natolik, že by ti unikl tento výhled naděje ve stálost Božích záměrů. V Evangelickém zpěvníku je píseň, v níž prosíme: „Paměť dobrou, víru živou dej při smrti míti...“ Dobrou paměť. Paměť na dobré Boží dílo. A živou víru. Víru ve věrnost živého Boha od národu do pronárodu.

Naše chátrání, uvádání, naše ztráta sil, nemoc a umírání nejsou koncem tohoto díla, nejsou koncem této věrnosti. On se *slituje nad Sijónem* i bez nás a po nás. Nedovolí, aby jeho slovo umlklo, až se naše ústa zavřou, vzbudí nové svědky své pravdy a kazatele svého evangelia, nedopustí, aby jeho jméno nebylo připomínáno a aby jeho sláva byla trvale pošlapávána. Synové a synové synů nastoupí do mezer, jež zbyly po nás. *On je stále týž a jeho léta jsou bez konce.*

Propůjčená řeč

Je známou věcí, že žalmy propůjčují řeč i těm z nás, jimž řeč dochází. Je tomu tak i v tomto případě. Je-li v nadpisku uvedeno, že je to *modlitba pro poníženého*, je to možno chápat i tak, že ji může s dávným žalmistou a po něm opakovat i nejsoučasnější současník.

Z bohatství biblického žaltáře přichází tato nabídka každému, komu jeho chát-rání a uvádání vzalo řeč naděje. Chybějí-li nám vlastní slova, můžeme si vypůjčit žalmistova. A spolu s ním pozvednout zrak od svého vlastního údělu k nejzazším obzorům Božího díla, jak je o něm v tomto žalmu podáno svědectví.

Zároveň je u tohoto žalmu zřetelnější to, co jsme pozorovali už v některých předchozích výkladech. Zlom, k němuž je modlitba orientována, nemusí být totožný, a v našem případě ani nemůže být totožný s proměnou modlitebníkova vnějšího osobního údělu. U žalmů 6 nebo 38 se ani náznakem nedovíme, že by se byl nemocný žalmista ze své nemoci uzdravil, nýbrž, že „Hospodin slyšel“, že odpověděl, že reagoval. V našem žalmu je to ostatně to první, oč žalmista prosí: *Nakloň ke mně ucho, odpověz mi* (v. 3). V celém žalmu není ani náznak toho, že by se zastavilo žalmistovo spění ke smrti. Ani to nepředpokládáme. Člověk je smrtelník – v tomto bodě je celá bible kromobyčejně jasná a střízlivá. Člověk je smrtelný – bez výjimky. Modlitba žalmistova přesto nevyzněla do prázdna. Byla vyslyšena v tom a tím, že se mu vrátil (či byl mu zachován) výhled ke slavnému Božímu dokonání.

Osobní příběh končí. Ale Boží sláva, sláva toho, který svého Syna vzkřísil z mrtvých, se rozlije nad celým stvořením. V této naději můžeme odvážně žít i blahoslaveně umírat.

*Vzkříšený Pane, Ježíši Kriste,
tys svou smrtí a svým vzkříšením potvrdil věrnost Božího záměru,
otevřel pramen naděje pro všechno trpící stvoření.
Děkujeme ti za to.
Dej, ať zůstaneme na tento pramen napojeni i ve chvílích,
kdy se nám v srdci smráká a naše dny se nachylují.
Dej, ať své úkoly i své porážky, své radosti i své smutky,
své bližní i události ve světě
dokážeme vidět ve světle tvého vzkříšení.
O to tě, Pane, prosíme. Amen.*

Rosina Nitschmann (roz. Leimgrübner, 1719-1761)

Letos uplyne 300 let od narození jedné z méně známých postav Obnovené Jednoty, sestry Rosiny Leimgrübner-Nitschmann, druhé manželky biskupa Johanna Nitschmanna staršího (1713-1772).

Její příchod do Jednoty je podobný jako u mnoha moravských exulantů. Už jako dospívající se seznámila s existencí Ochranova a pod vlivem luterského pietismu toužila připojit se ke společenství, které svou víru žije intenzivně a svobodně.

Narodila se v rodině evangelického sedláka v Holčovicích, vesnici poblíž Vrbna pod Pradědem, jako osmé dítě. Evangelíci ve Slezsku byli v mnohem lepším postavení než v Čechách a na Moravě. Kostely v moravské části Slezska sice museli vydat katolíkům, ale mohli zůstat evangelíky, mít doma evangelické knihy a konat pobožnosti. Byli sice pod neustálým tlakem katolických misionářů, ale směli si evangelickou víru soukromě podržet. Otec, luterán, vedl celou rodinu ke zbožnosti, konal pravidelně každou neděli rodinné pobožnosti a občas se vypravili na bohoslužby do pruské části Slezska, kde měli evangelíci svobodu.

Ve svém životopise vzpomíná Rosina na svou první účast na Večeři Páně. Zažila ji jako dvanáctiletá, nevíme kde, ale byl to pro ni velmi silný zážitek. Brzy po své confirmaci musela jít do služby, do školy nikdy pravidelně nechodila, učila se jen trochu doma, číst a psát. Když se za pár let vrátila ze služby domů, šířil se v kraji vliv luterského pietismu a také vliv Ochranova. Bratří z Ochranova tento kraj opakovaně navštěvovali. Mezi tradičními luterány a pietisty vznikalo napětí a vzniklo i v rodině Leimgrübnerových.

Rosina a její starší bratr totiž nadšeně přijali pietistickou zbožnost a choďovali na setkání, i když jim to otec, konzervativní luterán, zakazoval. Rosina později zapsala, že otcí řekla, že tady jde o vztah ke Spasiteli a v tom nemůže mít otec a matka přednost. Děti dokonce působily na otce, aby přijal pietismus, což vedlo ke konfliktu a rozchodu. Rosina i s bratrem odešli z domova a dali se do služby v jiné vesnici u pietisticky orientovaného sedláka, kde bývaly i schůzky a pobožnosti.

V té době (kolem roku 1741) dostala do ruky výtisk Zinzendorfových „Berlínských řečí“ a byl to pro ni určující zážitek. „Bylo mi z nich jasné, co je vlastně ze všeho nejdůležitější“, píše o tom později. Modlila se usilovně ke Spasiteli a když se brzy potom setkala s jedním bratrem z Herrnhutu, zatoužila silně odejít tam a žít v Jednotě.

Ve Slezsku se právě odehrávala první část takzvané Války o rakouské dědictví, první slezská válka (1740-1742). Území obsazovala pruská vojska a rakouské úřady konaly odvody do armády. Rok domluvené služby Rosině a jejímu bratrovi končil

a oba chtěli odejít do Ochranova. Rosina se nejprve vrátila domů, její bratr kvůli vojákům zůstal ještě nějakou dobu ve službě, ale za nějakou dobu musel přes les utíkat před verbíři a vrátil se domů také.

Pro nejistotu na cestách a nebezpečí od vojáků se bratr nechtěl vydat na cestu, ale Rosina toužila odejít tak silně, že se v lednu 1742 prostě sebrala a ve vší tichosti zmizela z domu. Jenom bratr věděl, kam šla. Neznala příliš cestu, ale dorazila bezpečně do Gnadenfrei (od r. 1945 Pilawa Górna), kde chtěla na bratra počkat. Jeden z bratrů za ním dokonce došel se vzkazem, ale bratr byl mezitím již zasnouben a měl se za týden ženit, aby nemohl být odveden do armády. Rosina se proto musela vydat dál sama, vlastně ne sama, protože v těch dnech přišla do Gnadenfrei ještě jedna dívka, Rosina Foster, která chtěla také do Ochranova. Vydal se na cestu spolu a dorazili do Ochranova 6. února 1742.

Jako exulantku ji dočasně vzal k sobě chór svobodných sester, mohla se účastnit veřejných shromáždění a byla z toho nadšena. Požádala, aby směla zůstat a být přijata do sboru. Zřejmě se sestrami velmi zalíbila, protože její žádost byla rychle vyřízena – už po deseti týdnech se stala členkou sboru, za dalších deset týdnů se mohla začít účastnit večere Páně. Tyto lhůty byly v Ochranově obvykle mnohem delší.

Starosti jí dělalo živobytí, protože práce nebylo všude dost. Zpočátku vypomáhala, kde se naskytla příležitost a byla velmi vděčná, když dostala místo v prádelně sirotčince. Už v roce 1744 však byla pověřena pastorační péčí mezi svobodnými sestrami a brzy potom byla poslána do Marienbornu a Herrnhagu, kde pokračovala v práci mezi svobodnými sestrami, v blízkosti Anny Nitschmannové. V létě 1745 se stala akolutkou, tedy pomocnou duchovní. Na jaře 1747 byla povolána jako starší svobodných sester, pověření přijala právě od Anny Nitschmannové.

Právě v Herrnhagu bylo v té době centrum jakéhosi duchovního nadšenectví (entuziasmu), o kterém se později mluví jako o době tříbení, protože tu zřetelně docházelo k problematickým jevům, citovým výlevům a jednáním, která působila i Rosině potíže. Píše o tom, že ji ta doba „stála mnoho slz“. Ještě v témže roce byla však povolána zpátky do Ochranova a po dalších dvou letech práce (1749) byla povolána do Londýna, do nejbližšího okruhu spolupracovníků hraběte Zinzendorfa.

Tam strávila jen krátký čas, na který vzpomínala z radostí a láskou. V září 1749 se v Londýně konal synod a při něm byla Rosina spolu s dalšími devíti sestrami ordinována na diakonku. Odtud se vrátila do oblasti Herrnhagu a pokračovala v práci mezi svobodnými sestrami (a měla na starost děti, především děti misionářů) až do chvíle, kdy byla práce v Herrnhagu (kvůli pokračujícím problémům) zastavena a ochranovští se odtud museli stáhnout. Svobodné sestry se sestrou Rosinou odtud odešly do Zeistu, kde byl na podzim 1750 otevřen nový dům svobodných sester a jejich kruh se rychle rozšířil ze 16 na 30. To bylo zřejmě nejdelší období klidné práce, které sestra Rosina zažila, protože trvalo přes 5 let.

Na jaře 1756 povolali sestru Rosinu znovu do Ochranova, kde se konal synod svobodných sester a poté v červnu generální synod. V červnu také zesnula hraběnka Benigna, Zinzendorfova manželka. Uprostřed léta se Rosina chystala na zpáteční cestu do Zeistu, když ji oslovila Anna Nitschmannová: „...přednesla mi 1. srpna blažená učednice [Anna Nitschmann], abych vstoupila v manželství s mým velmi milovaným Johannem.“

To bylo v té době obvyklé, kdo a koho si má vzít, rozhodovali zpravidla Zinzendorf a Anna Nitschmannová. Samozřejmě všichni měli svobodu to odmítnout, což se někdy dělo, častěji to lidé přijali. Tak to bylo i v tomto případě, Rosině bylo líto opustit svobodné sestry, ale přijala to jako Boží vůli („přenechala vše svému věrnému Spasiteli“). Píše-li o svém velmi milovaném Johannovi, je to hodnocení pozdější, až po letech manželství, neříká nic o tom, že by měli nějaký vztah již v té době.

Na manželství Rosiny a Johanna Nitschmanna se dá dobře sledovat, jaký byl v Jednotě v té době postoj k manželství. U církevních pracovníků vůbec, členů jednotlivých chórů (svobodných bratrů a sester) a u ordinovaných zvláště bylo nutno mít ke sňatku souhlas vedení. Často bylo manželství někomu doporučeno i s kandidátem či kandidátkou na životní družku či druha. Pro Zinzendorfa bylo manželství zvláštním případem služby, šlo především o službu Pánu a církvi, osobní obliba byla vedlejší. Někdy to bylo označováno jako „Streitehe“, tedy manželství bojové, kde partneri byli v první řadě spolubojovníci.

Johann Nitschmann byl v té době již pět let vdovcem, jeho první žena zemřela 1751. Právě v jejím případě nevznikalo manželství snadno, Zinzendorfovy návrhy vzít si Nitschmanna (který byl zamilován do Anny Nitschmannové, kterou však dostat nemohl) dlouho odmítala, čímž hraběte zlobila a teprve po dlouhém přesvědčování na svatbu přistoupila. Výběr Rosiny jako manželky pro biskupa byl určité i oceněním její dobré služby v církvi. Tady žádné dlouhé okolky nenastaly, již koncem září byli Johann Nitschmann a Rosina Leimgrübner oddáni a nastoupili do společné služby ve sboru v Ebersdorfu.

Tady společně působili a jejich vztah byl zřejmě mnohem víc než služební, našli v sobě vzájemně zalíbení. Je možné, že se Rosina Nitschmannovi líbila již dříve a Zinzendorfova volba byla ovlivněna jeho přáním – žádný doklad o tom však nemáme. Máme ovšem doklad, že se Zinzendorfovi jevil Nitschmannův vztah k manželce málo příkladný. Nejbližší spolupracovníci to zaznamenali opakovaně a velmi brzy po svatbě. Čím se Zinzendorfovi jejich vztah nelíbil, se můžeme jen domnívat, o tom není ani slovo. Protože však Rosina ve svém životopise mluví opakovaně o velmi milovaném Johannovi, je prakticky vyloučeno, že by se k ní choval manžel špatně. Spíše tedy šlo o pravý opak – dával svou lásku k ní příliš zjevně najevo, až to Zinzendorfovi připadalo, jako by mu byla milejší než jeho služba. Což by hrabě určitě označil za „málo příkladné“: nejdřív služba, potom rodina. Dokonce navrhoval, aby byla novomanželka poslána od Nitschmanna někam jinam, proti čemuž se však postavili jeho nejbližší spolupracovníci.

Už od roku 1757 se opakovaně jednalo o možnosti, aby Johann Nitschmann starší s manželkou přišli do Ochranova, to se však nezamlouvalo Zinzendorfovi a věc byla opakovaně odložena. Nakonec v květnu 1760 Zinzendorf zemřel a o pár dní později ho následovala i Anna Nitschmannová. V následujícím roce se začalo znovu jednat o stěhování do Ochranova, ale Rosina v květnu 1761 onemocněla a po dvou měsících nemoci 16. července v Ebersdorfu zemřela. V ebersdorfské matrice i v dovětku k jejím vlastním životopisu je charakterizována jako „blažená sestra, respektovaná pomocnice a děvečka Páně“, o jejímž požehnaném působení svědčily „mnohé prolité slzy při jejím odchodu“.

Rosina Leimgrübner-Nitschmann patřila mezi přibližně tři desítky sester, které byly za Zinzendorfova života ordinovány jako diakonky v Obnovené Jednotě, skutečnost, která byla po Zinzendorfově smrti zahalena mlčením a nestala se tradicí, protože se v ordinaci žen až do 20. století nepokračovalo (určitě i s ohledem na ostatní církve, kde by to budilo pohoršení). Vzhledem k tomu, že do Ochranova přišla už jako dospělá a zemřela poměrně brzy, ve 42 letech, stačila za necelé dvě desítky let získat v Jednotě velký respekt a úctu. Její ordinace je toho důkazem.

*zpracováno na základě příspěvku dr. Edity Štěřikové
ve sborníku z 8. konference společnosti Moravian
konané v září 2018*

unitas fratrum

Vyhořela misijní stanice Wupperthal v Jižní Africe

Předposlední den minulého roku došlo k rozsáhlému požáru v misijní stanici Wupperthal (anglicky Cederburg), asi 150 kilometrů severně od Kapského Města. Požár vznikl mimo vesnici, v porostu a rychle se vlivem větru rozšířil do vesnice, kde během dvou hodin shořelo 53 domů. Mezi nimi obchody, pekařství, místní továrna na výrobu mýdla a mnoho rodinných domů.

V Jižní Africe končí léto, je tedy teplo a tradičně hodně sucho. Podle svědectví účastníků této události se oheň šířil tak rychle, že nebyl čas zachraňovat věci, stačili jenom sami utéct. Oheň měl jednu oběť, jedna stará žena při útěku vlivem vedra zkolabovala a než se jí podařilo odnést z místa, zachránci utrpěli popáleniny a ona sama na následky popálenin později v nemocnici zemřela.

O následcích neštěstí natočila stanice „News24“ dokumentární pořad, který je možno nalézt na internetu, je v afrikaans, s anglickými titulky:

<https://www.news24.com/Video/SouthAfrica/News/documentary-oasis-in-ashes-the-day-a-fire-swallowed-a-town-20190213>

Majitelem pozemků je jihoafrická Jednota, jde o historickou misijní stanicí. O obnově místní lidé nepochybují (dojemný moment v dokumentu ukazuje starého muže, který vyjadřuje naději, že jako v přírodě po požáru vyrostou nové rostliny a leccos se obnoví, může i toto neštěstí přispět lidem k obnově vztahů a společenství). Postrádají však potřebné prostředky. O tom, kdo a jak pomůže s obnovou, se vedou jednání.

Britsko-kontinentální rozhovory v Jednotě se týkají také brexitu

V polovině února se v Leedsu sešli zástupci Evropské kontinentální provincie a Britské provincie, zúčastnili se skoro všichni členové vedení z obou stran. Důležitou částí rozhovorů byly možné dopady brexitu na další kontakty a spolupráci v Evropské Jednotě, ale i prohlášení proti populismu, které zveřejnilo vedení EKP. Dále se mluvilo o plánovaných partnerských vztazích mezi sbory a o vzájemných návštěvách a spolupráci v příštích letech. Společně se také sestry a bratři zamýšleli nad současnými konflikty ve světové Unitas fratrum a hledali k nim společné stanovisko.

Ve Mbozi byla otevřena první lékárna

Na počátku tohoto února byla v misijní nemocnici Mbozi v Tanzánii otevřena první lékárna. Byla zřízena ve starší budově, která byla s pomocí švýcarské misijní organizace rekonstruována a vybavena. Je to první lékárna, kterou mají místní pacienti k dispozici a nabízí široký sortiment důležitých léčiv. Protože stát Tanzánie nemá prostředky na poskytování léčiv nebo podpory na ně, nemocnice musela zřídit lékárnu soukromou a zásobit ji léčivy z otevřeného trhu. Výsledkem však je, že lékaři mají k dispozici mnohem větší výběr léků než dříve a přispívá to ke zlepšení lékařské péče.

Postní kalendář sboru v Hamburku

Zajímavý projekt zveřejnil letos ve svém sborovém dopise Hamburský sbor. Pod titulkem „od popeleční středy do velikonoční neděle“ předkládá plán netradičního prožití postního období. Netradičního v tom, že se nesoustředí na zdrženlivost od masa či alkoholu, ale na docela nové a závažné otázky našeho způsobu života a jeho dopadu na náš svět. Posuďte sami, jaké podněty nám přináší pro letošní postní období:

1. týden – týden přípravy

- najít si řád pro postní období, ve kterých časech se budu tématům věnovat;
- založit si krátkodobý deník, do nějž kromě zápisů možno vložit i doklady (fotografie, stvrzenky, aj.)
- obrátit svou pozornost na běžné věci a zamyslet se nad tím, co děláme bezmyšlenkovitě;
- všímáme si, jak se mění naše okolí, příroda;

Lidé konají dlouhé cesty, aby žasli nad výšinami hor, obrovskými vlnami moře, délkou řek, šířkou oceánů a pohyby nebeských hvězd. Sami sebe ale míjejí a vůbec nezasnou. (sv. Augustin)

2. týden - týden pro hospodaření s energií

- vzít si častěji knížku nebo hrát stolní hry místo sedění před obrazovkami;
- méně užívat elektrické přístroje v kuchyni i v domácnosti;
- omezit spotřebu vody, zvláště teplé;
- zamyslet se nad možností úsporněji svítit a topit;

Člověk, který cítí, že přichází vítr změny, by měl stavět větrný mlýn, ne větrolam.
(čínské přísloví)

3. týden - týden úsporného vaření a jídla

- nechceme-li se zřeknout masa vůbec, můžeme užívat maso jen z přirozených chovů;

- kupovat jen místní a sezónně přiměřené produkty (např. jahody v zimě je známá pohádková špatnost);
- porozhlédnout se, jestli místo supermarketů není poblíž možnost nákupu od místních výrobců;

Každý Čech vyhodí ročně 170 kg jídla – kromě nás, doufejme!

4. týden – týden férové spotřeby

- dávat si pozor, odkud pochází to, co chci koupit a za jakých podmínek to bylo vyrobeno;
- zkusit si koupit něco z FairTrade obchodů;
- nekupovat věci importované letecky – škodí atmosféře nejvíc ze všeho;
- prozkoumat, jestli místo nákupu nového nemohu něco opravit nebo použít něco staršího;

Svět má dostatek pro potřeby nás všech – ale ne dost pro naši chtivost.
(M. Gándhí)

5. týden – cestovat jinak

- udělat si přehled, jak cestujeme a kolik užíváme auto;
- aspoň jednou denně některou cestu ujít pěšky;
- jde-li to, užívat veřejnou dopravu;
- nešlo by něco udělat pro chodce nebo cyklisty v naší obci? pokud ano, dát to vědět obecnímu úřadu;
- podívat se na statistiku nehod, a poškozování ovzduší – třeba nás to k něčemu pohne;
- ...a na dovolenou letos bez letadla!

6. týden – týden bez plastů

- dávat přednost produktům v papíru nebo volně prodávaným před balením v plastu;
- samozřejmě žádné plastové tašky;
- nešlo by něco zlepšit i ve sboru ohledně užívání plastů?
- kupovat nápoje jen ve vratných lahvích nebo ve skle;

7. týden – co můžeme měnit společně

- uspořádáme ve sboru postní večeri, kde si můžeme sdělit zkušenosti;
- naplánujeme nějakou další akci, třeba na léto;
- promyslíme, co z našich zkušeností můžeme přenést do dalšího života;
- podíváme se, najdeme-li partnery k rozhovoru mimo náš sbor (jinou organizaci);

Teprve v „ty“ se stáváme sami sebou. (Martin Buber)

(Gemeindebrief März-April 2019, Hamburg)

Citelný nárůst protiimigrantských a antisemitských projevů v německé společnosti, zároveň s růstem popularity extrémně pravicových hnutí, přiměl naše bratry a sestry k veřejnému vyjádření, což je u Ochranných, jak sami konstatují, věc netradiční.

Prohlášení proti pravicovému populismu

Jednota bratrská se v minulosti zdržovala veřejných politických vyjádření. Někdy to snad bylo moudré, někdy jsme zůstali dlužni orientující slovo. Tváří v tvář tomu, že v dnešní Evropě se hraje o základní hodnoty, nemůžeme jako vedení Jednoty bratrské mlčet.

1. Jako evropská provincie mezinárodní církve se vyslovujeme zřetelně proti každé formě národního sobectví a eurocentrismu. Lidé v ostatních částech světa jsou našimi bratry a sestrami.

2. Křesťanské hodnoty a tradice jsou pro nás důležité. Nemůžeme přijmout, aby byly užívány k ostouzení a vylučování lidí s jiným náboženským přesvědčením.

3. Ježíš, který je středem naší církve, byl především židovský učitel. Chceme být velmi vnímaví vůči všem formám antisemitismu – i v naší vlastní tradici.

4. V naší církvi se snažíme jednat s respektem ke všem rozdílům v kultuře, přesvědčení a zbožnosti. Očekáváme totéž od politiků, médií a těch, kdo ovlivňují veřejné mínění.

5. Naše církve je od svého vzniku utvářena migrací. Toto dědictví a vědomí, že bible přikazuje podporovat cizince, nás činí citlivými na každý pokus udělat z uprchlíků a migrantů obětní beránky. Odmítáme, aby se bagatelizovalo umírání tisíců lidí ve Středomoří. Uprchlíci nesmějí být zavíráni do vězení nebo do táborů. Dětem, které vyrostou v naší zemi, má být dáno občanství bez ohledu na zemi původu jejich rodičů.

6. V naší církvi si říkáme sestry a bratři a snažíme se spolu jednat jako rodina. Přejeme si, aby bylo soužití v celé naší společnosti víc utvářeno vzájemným přijetím a respektem. Odmítáme nenávislné řeči a vyzýváme k pokojnému dialogu o základních evropských hodnotách.

*Bad-Boll – Herrnhut – Zeist, prosinec 2018
ředitelství Evropské kontinentální provincie*

náš seniorát

Den misijní provincie

Letošní Den Misijní provincie se uskutečnil jako obvykle první březnovou sobotu, hostil nás sbor v Rovensku pod Troskami. Sešli se zástupci z téměř všech sborů Ochranovského seniorátu, přijeli i sestra Benigna Carstens a bratr biskup Frieder Waas z Ochranova.

Biblického úvodu na slovo z 5. Mojžíšovy 8,3 se ujala sestra Eva Šormová. Poté následovala přednáška bratra Jindřicha Halamy jr. na téma „Naše identita – Česká misijní provincie v rámci světové Jednoty bratrské a Českobratrské církve evangelické“, ve které byly zmíněny historické kořeny JB a vlivy, které formovaly její současnou podobu v různých částech světa.

Zajímavým a přínosným prvkem byla diskuze o naší identitě, při které jsme byli rozděleni do menších skupin. Každá skupina byla záměrně utvořena ze zástupců různých sborů. Zamýšleli jsme se nad otázkami tradic v našich sborech (hody lásky, Večeře Páně, liturgie), v čem jsme rozdílní od jiných církví a našim vztahem ke světové Unitas Fratrum a k ČCE, jejichž jsme součástí (partnerské sbory v zahraničí a spolupráce s blízkými sbory ČCE).

Po obědě jsme společně shrnuli to, o čem jsme mluvili ve skupinách. Z postřehů, které v odpoledním plénu zazněly, vybíráme například to, že liturgie se někde stá-

nově opravený sborový dům v Rovensku

vá překážkou pro mladé a nově příchozí (sestra Eva Šormová byla požádána o napsání článku do Bratrských Listů o významu a důležitosti liturgií) nebo že spolupráce s blízkými sbory ČCE funguje lépe mezi jednotlivci (což vyplývá ze vzájemných vztahů) než když tato spolupráce vzejde od vedení sboru

(tyto nemívají trvání). Byla zmíněna také potřeba hlubšího vzdělávání členů našeho seniorátu - v oblasti duchovní i historické.

Atmosféra setkání byla umocněna pohostinností místního sboru a jako tradičně typickým humorem bratří Halamů. Sestrám z rovenského sboru děkujeme za jejich vlídné přijetí a s láskou připravený oběd a zákusky ke kávě. Také děkujeme za přípravu programu pro děti a za postarání se o ně během celého setkání. Jsme vděční za každou možnost, kdy se spolu mohou seznamovat i ti nejmenší členové našich sborů.

Pavel a Vanda Hlaváčkoví, Potštejn

z církvi

Via exulantis - exulantská cesta, po které odcházeli v 18. století tajní evangelíci z Moravy do Pruska a Saska, se stala znovu přitažlivou a láká lidi k putování ve stopách těchto našich předků. Vloni cestu vykonaly sestry z Brna a jejich svědectví o tom přinášíme.

Naše putování po stopách Moravských bratrů

Už řadu let jezdíváme se skupinou žen na krátký letní pobyt, pokaždé na jiné místo. V červenci 2017 jsme při cyklistické jízdě ze Suchdolu nad Odrou do Štramberka objevily Muzeum Moravských bratří.

Prohlídky se ujal Zdeněk Valchář, starší pán s klukovským úsměvem, který nám o historii Moravanů s nadšením vyprávěl přes dvě hodiny. Muzeum je vybudováno z dobové usedlosti s hospodářskými budovami. Prohlédly jsme si expozici o historii duchovního probuzení této kravařské oblasti ve 20. letech 18. století a poprvé slyšely jména, která jsou spojena s obnovením Jednoty bratrské – David Nitschmann, první biskup Jednoty bratrské, David Nitschmann Syndikus, David Zeisberger, apoštol indiánů a další. Synové sedláků se studiem Písma svatého a dalším vzděláváním stali misionáři, kteří se odvážili cestovat do Severní i Jižní Ameriky, kde působili mezi Čerokézy, Delawary, Mohykány a Irokézy. Vydávali se na misijní cesty do Afriky, do Asie i do polárních oblastí. Vypráví se anekdota, že kdybychom objevili obyvatele Měsíce, znali by již Moravské bratry.

Výstava podrobně mapuje exil několika stovek lidí, kteří tajně prchali přes území Dolního Slezska na panství hraběte Mikuláše Ludvíka Zinzendorfa, jenž Moravanům dovolil usadit se na jeho panství. Roku 1722 zde Kristian David, tesař ze Ženk-lavy a později misionář, založil městečko Herrnhut, česky Ochránov. Do malého městečka v Sasku přicházeli postupně další lidé, kteří utíkali před pronásledováním z náboženských důvodů. V našich zemích bylo učení Jednoty bratrské povoleno až po Protestantském patentu z roku 1861.

Ve dvoře jsme mohly nahlédnout do sklepa, kde jsou vystaveny mučící nástroje pro ty, kdo se odmítali vzdát víry. Navštívily jsme i Park Moravských bratří, ve kterém rostou stromy z míst, kde Moravané působili. Záměrem historicko-vlastivědné společnosti Moravian, která odkaz Moravských bratří spravuje, je získat pro park stromy ze všech 130 misijních míst Moravských bratrů po světě. Nedaleko parku v Suchdolu nad Odrou dodnes stojí památná lípa Komenského, který zde kázal v letech 1618 – 1621.

Mluvíme o Moravských bratrech, ale jejich dílo samozřejmě spoluvytvářely také ženy. V muzeu je ostatně možné zakoupit knihu Edity Štěřkové Moravské exulantky v obnovené Jednotě bratrské v 18. století se slibným podtitulem Obrazy ze života. Na význam žen v misijním díle Moravanů nás nakonec upozornil už Zdeněk Valchář, když zmínil, že misie v polární oblasti se na rozdíl od jiných Moravským bratrům dlouho nedařily. Moravané obvykle na misie vyráželi i s manželkami, do Grónska ale vzhledem k těžkým klimatickým podmínkám jeli sami. Obyvatelé polárních krajin ale muže bez ženy považovali pouze za polovičního člověka, a proto jeho konání nebrali vážně. Teprve až přijely ženy, začala misijní práce vzkvétat...

V květnu roku 2000 Daniel Řičan, předseda sdružení Moravian, a mladík jménem Petr zrekonstruovali na základě deníkových zápisů Davida Nitschmanna Syndika z roku 1724 cestu, po níž tajní evangelíci z Kravařska prchali do Herrnhutu. Cestu dlouhou 350 km absolvovali někteří z Moravanů i vícekrát, protože se vraceli pro členy rodiny. Byli na cestě pronásledováni, chytáni a zavíráni, někteří zemřeli na galejích. Cesta dostala jméno Via exulantis – Cesta exulantů.

Pan Valchář se s námi na závěr prohlídky pomodlil a my odcházely hluboce dotčeny osudy protestantských rodin, které se odvážně vydaly z moravských vísek na cestu za svobodou. Zaujalo nás mnohé, ale zejména myšlenka cesty, která by dala smysl již dřívější touze vydat se na pouť.

13. července 2018, nečekaně na den přesně od naší návštěvy před rokem, jsme v muzeu v Suchdolu nad Odrou byly znovu. Tři poutnice, které chtěly připomenout odkaz Moravských bratrů, jejich touhu po duchovní svobodě, poděkovat za svobodu dnešní a za smíření mezi křesťanskými církvemi. Také jsme myslely na současné exulanty – lidi násilím vyhnané na cestu za novým domovem. Další motivy naší cesty byly osobní povahy, z části skryté možná i nám samotným.

Co největší část cesty jsme chtěly jít pěšky, ale abychom se vyhnuly velkým silnicím, ve které se za bezmála tři sta let dávné stezky proměnily, musely jsme hledat menší a turistické cesty, čímž se cesta prodloužila z původních 350 km na téměř 550 km. Počítaly jsme tedy předem s nutností cestovat dopravními prostředky. Měly jsme před sebou 17 volných dní a na zádech desetakilové batohy. V pátek 13. července 2018 jsme si znovu prohlédly muzeum (jedna z poutnic poprvé). Daniel Řičan nás ubytoval ve svém domě a kromě prohlížení dalších materiálů nám pustil videozáznam z jejich Via exulantis v roce 2000. Při záběrech otačených prstů na nohou odvracíme oči. Poutníci tehdy měli dobové třírohé klobouky z černé plsti se zlatou obrubou, které jim firma Tonak darovala na cestu. Můžeme si je půjčit z muzea, kde jsou vystaveny, také.

V sobotu ráno jsme vyrazily na cestu.

V sobotu 14. července 2018 ráno jsme vykočily na Via exulantis, dvě poutnice z Farního sboru Českobratrské církve evangelické v Brně II a třetí z Římskokatolické farnosti u kostela svatého Jakuba v Brně.

Cesta vede ze Suchdolu nad Odrou přes Fulnek, na Krnov a k polským hranicím, kde začíná její nejdlejší část územím Dolního Slezska. Až v samém závěru překračuje Via exulantis polsko-německou hranici. Tam, v saské části Horní Lužice, leží městečko Herrnhut (Ochranov), do kterého se Moravští bratři uchýlili před pronásledováním.

Několik prvních noclehů se nám podařilo zajistit si ještě z pohodlí domova, a tak jsme mohly využít zázemí evangelických kostelů ve Vítkově a v Krnově. Jak nám první nocleh v sále modlitebny ve Vítkově po 23 kilometrové cestě přišel vhod! Stejně jako srdečné přijetí, ranní účast na nedělní bohoslužbě a modlitby místních za naši pouť. Do svých myslí a modliteb jsme zahrnovaly nejenom své blízké, ale každého, koho jsme na cestě potkaly. V Glucholazech, prvním polském městě, začalo pravé dobrodružství a s ním i řada dní, kdy jsme nevěděly s určitostí, kde budeme nocovat. Bude to pod střechou? Poteče tam voda? Počasí bylo celkem vlídné, slunce se vystřídalo s třídenním deštěm, a nakonec teplo převládalo.

Před odjezdem jsme zkusmo rozeslaly e-maily do církví v polských městech, kterými jsme měly v plánu procházet, a odpověď nás potěšila – pár farností obratem odpovědělo: Zapraszam! Zjistily jsme, že v Dolním Slezsku dnes živě působí jak evangelické a katolické, tak letniční církve. Jeden z noclehů jsme měly zajištěn díky iniciativě Daniela Řičana, který nás zkontaktoval s historikem Arnoldem Kordasiewiczem v městečku Piława Górna, důležitém mezníku naší cesty.

Piława Górna (Horní Pilava, Gnadenfrei) je malé městečko v centrální oblasti Dolního Slezska na úpatí Sovích hor. O jeho rozvoj se zasloužili Moravané, kteří zde založili roku 1743 bratrskou osadu. Ujal se jich rodák z Dolní Pilavy Ernst Julius von Seidlitz, který úzce spolupracoval s hrabětem Mikulášem Ludvíkem Zinzen-

dorfem, zakladatelem mateřské osady v Ochranově. Osada v Horní Pilavě měla stejně jako ochranovská splňovat určité požadavky: umístění poblíž hlavní cesty a v blízkosti sídla protektora. Moravští bratři zde v 2. polovině 18. století vybudovali řadu významných staveb, které slouží dodnes. Jejich společným rysem je myšlenka bratrského společenství, sociální zaměření, solidní provedení a estetická kvalita. Na obdélníkovém Náměstí slezských Piastovců jsme mohly obdivovat mohutný čtyřkrídlový Dům Sester s arkádovými podloubími, nádvořím a zahradou, podobně vyhlížející Dům Bratří, Domy vdov a vdovců. Kdysi v nich kromě ubytování byly také řemeslné dílny, škola a knihovna. Dnes budovy slouží většinou jako obytné domy.

starší pohled na Gnadensfrei s bratrským kostelem

Místní historik Arnold Kordasiewicz nám ukázal také menší domy s pavlačemi, školu a hřbitov Moravských bratří, tzv. Boží Pole. Stejný rozměr nevelkých desek z tmavého kamene, kladených souměrně vedle sebe přímo do trávy, vyjadřuje myšlenku lidské rovnosti. Stejně hřbitovy vznikaly všude po světě, kde Moravané působili.

Horní Pilava umožňuje v malém spatřit vše, co Moravané vybudovali o dvacet let dříve v Ochranově. Zůstala zde po nich živá stopa i v podobě kamenického řemesla, které místní stále provozují.

Ačkoliv přestály bezmála tři sta let, stav řady bratrských památek v Horní Pilavě je neutěšený. Horní Pilava byla původně německé město, které připadlo Polsku až v roce 1945. Došlo k bolestivému odsunu původních obyvatel. Němci jsou dodnes ve spolupráci na obnově města rezervovaní, Polákům na obnovu památek chybějí finance. Atmosféra Horní Pilavy tak připomíná české pohraničí v 90. letech – opadané omítky, bortící se domy, zazděné dveře, na ulicích zevlující lidé s alkoholem. Přes určitou melancholii je ale možné zahlédnout, čím byla Horní Pilava kdysi – centrem kulturního a hospodářského rozvoje.

Snad se Horní Pilavě podaří znovu se nadechnout. Další Dolnoslezská města nás záhy přesvědčila, že se to může uskutečnit. Swidnica, Kamienna Góra, Jelenia Góra, Lubań, Zgorzelec nás překvapily svou krásou, opravenými památkami

a vstřícností k návštěvníkům. Spoustu informací jsme měly možnost dozvídat se v češtině a k naší dobré náladě přispělo i to, že jsme objevily fenomén městských jídelen, tzv. Bar Miejski, kde je možné se dobře a levně najíst.

Jedno setkání na cestě nám obzvlášť utkvělo. Devátý den našeho putování, na hlavní cestě ze Swidnice na Witoszów, u nás přibrzdilo auto. Řidička se zeptala, kam jdeme a pak nám doporučila klidnější silnici opodál. O několik kilometrů dále jsme se potkaly znovu – paní tam jela navštívit svou starou maminku. Chvíli jsme si lámanou polštinou povídaly o cíli naší cesty a o tom, že paní a její maminka také dřív často chodívaly na dlouhé výlety s batohy na zádech. Sotva jsme se rozloučily, dohnala nás paní potřetí – a přinesla nám teplý bochník ze sladkého kynutého těsta na cestu.

*Kateřina Szczepaniková
(druhou část textu přineseme v příštím čísle časopisu)*

Roztodivné podoby obnovy církve

Pak už nebudeme nedospělí, nebudeme zmitáni a unášeni závanem kdejakého učení (Ef 4,14)

Před dvěma lety (2017) vyšla v brněnském nakladatelství L. Marek tiskem práce, kterou její autor, Aleš Franc, obhájil jako doktorskou na Husitské teologické fakultě. Jde o práci, která se věnuje dějinám a teologii takzvané Nové apoštolské reformace. Nová apoštolská reformace je jev, který je asi nejspíš možno nazvat novoletničným, s mnoha výhradami a problémy, protože mnoho letničních patří k tvrdým kritikům tohoto hnutí.

Proč se tím zabývat, můžeme si říci, jde o teologii, která byla Jednotě hodně vzdálena. Byly to však právě tyto vlivy, které vedly k rozdělení české Jednoty, ale i k rozdělení v Hondurasu a na Aljašce. Ti, kdo se pokoušeli o „duchovní obnovu“ se tímto směrem zřetelně inspirovali (Hnutí víry, nebo Torontské požehnání, které hrály v charismatických sborech v 90. letech důležitou roli, patří do tohoto směru).

Autor, Aleš Franc, je sám letniční a pokouší se tu zmapovat pokud možno nezapoujatě širokou paletu různých hnutí a postav novoletničního typu, i charakterizovat jejich teologii.

K jeho hodnocení můžeme mít výhrady, já je alespoň mám, protože prohlásí-li, že tato orientace „ovlivnila i směřování značné části protestantských denominací“ v naší zemi, neodpovídá to mé zkušenosti a mému vidění. Vymenuje jako příklady Českou evangelikální alianci, Křesťanskou misijní společnost, Křesťanskou akademii mladých, Kurzy Alfa, Pochod pro Ježíše, Modlitební hnutí AD 2000, Přirozený růst církve... To všechno označuje v mém pohledu jen kousíček českého evangelic-

tví, nikoli značnou část. A přiznám se, že některé z těchto institucí jsem dosud vůbec neznal.

Je fakt, že se v posledních desetiletích, řekněme zvláště v posledních 25 letech, výrazně rozrostlo množství nových náboženských hnutí, charismaticky či novoletničně orientovaných. Před 20 lety vznikla jakási asociace novodobých apoštolů, kteří si činí nárok, že navazují na původní apoštolství a zároveň začala narůstat literatura o těchto jevech.

Autor se zabývá jednotlivými jevy velmi podrobně, když to jen povrchně zkusím shrnout, ukazuje, že toto „novopostošolské“ hnutí obnovilo řadu herezí, bludů dávno zavřezných církví, je samozřejmě silně orientováno spiritualisticky – tedy zachází intenzivně s duchy, vnímá namnoze člověka jako ducha a rozvíjí nauky, které se biblicky nedají obhájit (Ježíšova smrt jako výkupné satanovi??).

Ještě jednou tedy, proč to vůbec brát v úvahu, když to jako křesťané musíme z valné většiny odmítnout. Je to praktická ukázka choroby, na kterou upozornil již apoštol v prvním století – zmítání a unášení závanem kdejakého učení (to zmítání a unášení je pro spiritualismus typické, křesťan má být nejméně jednou nohou pořád na zemi). Je dobré si střízlivě uvědomit, že nové způsoby vyjadřování a prožívání víry, které jsou tu praktikovány, mají v mladé generaci rozhodně větší účinnost než způsoby tradiční, jsou tu tedy některé věci, kterými se je možné inspirovat (s opatrností). Pro sebe jsem si charismatickou zbožnost již před dvaceti lety nazval „křesťanstvím pro postmoderní dobu“, když jsem se díval na shromáždění těchto hnutí, která byla k nerozeznání od koncertů populární hudby.

Zajímavým momentem je tu i v závěru popis působení tohoto hnutí u nás, kde narazíme na Jednotu bratrskou, která sem dle autora nepochybně patří. Vede ji „... její současný biskup, který chtěl na základě zjevení, které vyčetl z mraků, sloučit JB a KS“ (str. 472) a tato „plně charismatická“ církev nabízí „apošolské vedení“ prostřednictvím asociačních dohod společenstvím z jiných denominací.

Tedy jakkoli se tématika této práce zaměřuje na typ křesťanství, který nám není vlastní ani v pravověrné podobě, natož v hnutích, která propadají obnoveným prastarým bludům, je to čtení poučné a zajímavé.

Aleš Franc. Teologické kořeny a současná teologie nové apošolské reformace.

L. Marek, Brno 2017, 543 stran.

J. Halama

velikonoce

ZMRTVÝCHVSTÁNÍ

Stanislavu Zedníčkovi

Že po tomto životě zde mělo by nás jednou vzbudit
úděsné ječení trub a polnic?
Odpust', Bože, ale utěšuju se,
že počátek a vzkříšení všech nás nebožtíků
bude ohlášen tím, že prostě zakokrhá kohout...

To potom zůstaneme ještě chvíli ležet...
První, kdo vstane,
bude maminka ... Uslyšíme ji,
jak tichounce rozdělává oheň,
jak tichounce staví na plotnu vodu
a útulně bere z almárky kávový mlýnek.
Budeme zase doma.

Vladimír Holan. Bolest. Verše z let 1949-1955

